

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: O disciplinarnem zakonu na Štajerskem. — Kdo je kriv? — Odkrita beseda. — Dopisi. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserat. — Vse po zaslugah.

O disciplinarnem zakonu na Štajerskem.

Minoli deželni zbor štajerski je dne 19. julija 1902 na predlog naučnega odseka naročil deželnemu odboru, naj v okviru in na podlagi § 54. državnega šolskega zakona preosnuje disciplinarno postopanje in disciplinarne kazni. Radi izdelanja dotičnega zakonskega načrta naj se skliče enketa, h kateri so povabiti tudi ljudski in meščanski učitelji v primernem številu. S tem sklepom je deželni zbor uvaževal želje štajerskega učiteljstva, da se uveljavi času primeren disciplinarni zakon, ker sploh zdaj veljavne disciplinarne določbe potrebne predrugačenja v smislu modernih procesualnih pojmov in določeb.

Ta enketa je imela v soboto dne 6. decembra 1902 svojo prvo sejo. Navzoči so bili: dr. K o k o s c h i n e g g kot predsednik, dež. šol. nadzornik W. L i n h a r t in okr. glavar dr. M a y r h o f e r kot zastopnik dež. šol. sveta, grof S t ü r g k h, dež. tajnika P r e s i n g e r in dr. K a s p a r, okr. šol. nadzorniki prof. dr. A d a m e k, B a n k o in D r e f l a k, ravnatelj mešč. šole T r u n k, učitelj O t t e r kot izvoljen zastopnik štaj. „Lehrerbunda“ in učitelj K a w a n kot izvoljen zastopnik „Verbanda nem. učiteljev“. Posvetovanje glede načel za novi zakonski načrt je bilo jako živahno in je trajalo od 4. ure popoldne do 8. ure zvečer.

Kakor je bilo pričakovati, niso našle vse želje učiteljstva „odprtih ušes“, vendar je mnogo izprememb ali dostavkov k obstoječim zakonskim določbam smatrati že kot nekaj uspeh.

Najvažnejša točka učiteljskih zahtev, namreč izločitev političnega vedenja iz disciplinarnega postopanja — žal — je ostala v manjšini. Priznati se mora, da je stilizacija dotične točke silno težavna, ker je skoraj nemogoče za vse slučaje natančno določiti, kdaj je učitelj izvrševal le svoje, vsakemu državljanu zajamčene pravice, ali kdaj je razvajal agitatorično delavnost, ki se ne ujema z njegovim poklicem. Ker se omenjeni zakon sklene za mnoga desetletja, bi v tem oziru želeli popolne jasnosti, zakaj v teku časa se utegnejo politične razmere za učiteljstvo tako neugodno izpremeniti, da se bodo najpoštenjši politični čini, nasprotujoči baš takrat vladajoči večini, smatrati kot z učiteljevim poklicem neskladni, torej — kaznivi. Ker je šola in z njo učiteljstvo bilo od nekdaj preporno jabolko raznim strankam, lahko umemo, da se je učiteljstvu bati vsake izpremembe političnih mnenj, saj se mnogi

boje vsake „naprednosti“, drugi so pa zopet le o priliki volitev „napredni“, četudi se štejejo k nemški narodni stranki.

Z veseljem pozdravljamo določbo, da ima okrajni šolski svet dolžnost, da obtožencu da vpogled v vse preiskovalne akte, kar je bilo dozdaj odvisno le od naklonjenosti ali nenaklonjenosti osebe, ki je vodila disciplinarno preiskavo. Disciplinarno postopanje se bo, kolikor mogoče, skrajšalo na kratek čas izvršitve.

Tudi zaslišavanje šolskih otrok, ki je bilo največ mučno in nezanesljivo, se odpravi. Želja učiteljstva, da bi se anonimne pritožbe, oziroma ovadbe vrgle v koš, ni našla milosti, ker so se merodajni gospodje izjavili, da se na takšne pritožbe skoraj nikdar ne ozirajo, četudi so znani nasprotni slučaji. Le pogledjmo na Goriško, Kranjsko in deloma tudi na Štajersko, kjer so dostikrat baš brezimne ovadbe vir strahovite gonje! Velikega pomena bo določba, da bo v disciplinarnem senatu prihodnjič sedel tudi zastopnik učiteljstva, ki se izvoli v deželni učiteljski konferenci. Obtoženec se bo na lastno željo tudi lahko pred disciplinarnim senatom ustmeno zagovarjal. Določbe, ali si lahko poskrbi pravnega ali učiteljskega zastopnika, še niso sprejeli in se o isti odloči ožji, zato izvoljeni odbor.

Določitev kazni sestavi tudi ožji odbor. Odtezanje starostne doklade, ki je bila kaznovanemu za vse življenje v primeru s pogreškom uprav drakonična kazen, se v smislu jasnih določeb novega zakona o plačah ne more prigoditi.

V ožji odbor so bili izvoljeni: dež. šol. nadzornik W. L i n h a r t, okr. glavar dr. pl. M a y e r h o f e r, deželna tajnika P r e s i n g e r in dr. K a s p a r in učitelj K a w a n. Njegova naloga je, da sestavi zakonski načrt ter se dogovori o točkah, ki so ostale nerešene.

Tako je pričakovati, da sedanji deželni zbor ugodi v večini željam učiteljstva. Akotudi se ne bodo izpolnile vse upravičene želje — in kdaj je drevo padlo na prvi mah? — tako dobi štajersko učiteljstvo vendar jasnejši disciplinarni zakon. Vsak učitelj bo vsaj vedel, pri čem je. In že ta na-predek je začetek boljšega.

Dne 7. decembra 1902 je imela nemška narodna stranka zaupni shod, na katerem je dejal njen vodja dr. pl. D e r s c h a t t a, da ima deželni zbor pred vsem uvesti moderni disciplinarni zakon za učitelje, javno kvalifikacijo, zastopstvo učiteljstva v deželnem zboru itd. Videli bomo, ako se nam izpolnijo omenjene naše želje in storjene obljube. Navadno je pri nas pač tako, da ostane vse samo pri besedah.

Kdo je kriv?

Radi božičnih počitnic je nastala splošna nevolja. O okrajšanju teh se pritožujejo učiteljstvo, otroci in starši. Kar se tiče učiteljev, bodo to izlahka pretrpeli, saj so bili do sedaj vajeni trpeti še veliko hujše kakor je to. Učenci in starši se bodo morali tudi radi ali neradi vdati, ako ostane pri tej uredbi. Nekaj je pa, kar je vsakega vestnega učitelja spekle v srce ob javni polemiki radi božičnih počitnic, in to je „migljaj od višje strani, da je zaostalo naše šolstvo za drugimi kronovinami“. Ta bolezen na šolskem polju se mora ozdraviti. Na Kranjskem se morajo doseči tudi takšni uspehi kakor drugod. Zdravniki-veščaki so se posvetovali ter poslali bolniku recepte z raznimi ukazi in uredbami. Ako ni bolezen kronična, se bo sčasoma obrnila na bolje, bojimo se pa, da bi se ne obrnilo bolniku na slabše ter mu ne opešale moči zaradi premočnih zdravil. Vsak pameten zdravnik povprašuje po vzroku bolezni najprej. Ovire se morajo odstraniti, potem šele zdraviti, drugače je zdravljenje malouspešno ali celo neuspešno. Kdo je torej kriv neuspehov po naših šolah? To vprašanje nam je potisnilo pero v roko, odgovoriti hočemo na to, da ne bodo nevešči ljudje nagromadili vso krivdo na učiteljstvo.

Prvi in največji vzrok slabemu napredku po naših šolah je slabo šolsko obiskovanje. O tem bi se dalo mnogo pisati, a izpregovorimo le ob kratkem in objektivno. Kakšno je šolsko obiskovanje, zlasti na kmetih, to vedo povedati najbolj učitelji. Vsak vesten učitelj želi imeti dobro in redno obiskovano šolo. Žal, da se njegova želja velikokrat ne izpolni. Opravičene so šolske zamude le o času bolezni, neugodnem vremenu in skrajno slabih potih. Učenci, stanjujoči daleč od šole, imajo mnogo takih zamud zlasti v ostrih zimah. Dobro nadarjeni učenci poravnajo zamujeni čas, ker se mora gradivo radi uspehov vedno ponavljati, srednji in slabo nadarjeni zaostajajo čedaljebolj. S takšnimi elementarnimi silami se imajo boriti tudi po drugih kronovinah, poreče kdo, in vendar imajo tam povolnejše uspehe. Temu ni tako. Kranjsko podnebje je ostrejše in neugodnejše kakor malokje drugod. Kraške burje ne poznajo drugod, in ta je strašna: prekucuje vozove, ustavlja železnice in meče ljudi na tla kot travne bilke, pa tudi snega, mraza in dežja je tukaj več. To so opravičene zamude, ki provzročijo večkrat prazne učilnice. O neopravičenih zamudah nam je govoriti težje, ker moramo z njimi razkriti bedo našega ljudstva. Vsaka zamuda zaradi dela je neopravičena. Naš kmet je zavoljo delavnih sil največji siromak. Kar je krepkejšega ljudstva, gre v Ameriko, na tuje ali v mesta s trebuhom za kruhom. Mnogo najboljših delavcev pobere tudi vojaščina, doma ostanejo le slabiči in otroci. Poslov in delavcev primanjkuje silno, pa večkrat jih še dobiti ni mogoče za nikako ceno, a dela je pri kmetiji vedno in povsod dosti. Kako naj si pomaga kmet iz te stiske? Davki in na stotine drugih stroškov za družino in kmetijo morajo biti pokriti, a zaslužiti nima kdo. Ni čudo, da je kmet, ki sicer pripoznava korist šole, ji obenem nasproten zato, ker mu ta jemlje edino delavno moč, in to so šolski otroci. Imoviti starši pošiljajo redno svojo deco v šolo, žal pa, da je teh povsod le malo. Neopravičenih zamud zaradi dela je povsod več ali manj. Socialne razmere so največji vzrok slabemu šolskemu obisku po mestih, še bolj pa na kmetih. Dokler se ne izboljšajo v naši deželi socialne razmere, pričakujemo zaman redno šolsko obiskovanje. Zaman so vsi ukazi in vztrajno delovanje učiteljstva, kjer gospodujeta lakota in pomanjkanje!

Saj se morajo neopravičene zamude naznaniti, poreče kdo, otroci morajo hoditi v šolo! Kazen je zadnja reč pri šoli! Kaznuj in naznanjaj očeta z mnogimi otroki, ki jih on sam vse preživi s svojimi žulji, a jih ne more oblačiti in obuti pravočasno radi nastalega mraza, kaznuj ga, ako imaš srce! Občina ne daje takim podpore, ker je sama v največjem pomanjkanju. Takih slučajev je veliko pri vsaki šoli. Kaj pa uspehi! Bogme, uspehi so sijajni v glavi in želodec! Dobijo se tudi silno malomarni starši, ki se morajo naznaniti. Šolska gosposka, govoriti moramo odkrito, ravna z malomarnimi strankami premehko. Kaznuje malo; komaj se stranki vroči kazenski nalog, rekurira, rešitev rekurza traja dlje časa, končno plača 2 K za kaka dva ali tri mesece zamude. Kaj pa uspehi? Uspehi so sijajni, ko stranka učitelja ozmerja kot psa na cesti, kjer ga dobi.

Premehko in prepočasno postopanje z malomarnimi strankami je drugi vzrok slabih uspehov.

Tretji vzrok je, da nimajo naše šole potrebnih učnih pripomočkov. Z golimi rokami, samo s kredo in gobo v roki, so in bodo morali še poučevati na mnogih šolah. Vsaka šola bi morala imeti predpisane učne pripomočke, brez katerih je silno težavno ali celo nemogoče uspešno poučevanje. Te bi morali nakupiti naši krajni šolski sveti. Ah, naši slavni krajni šolski sveti so ponekod silno vrla prva inštanca! Vse jim je preveč, najbolj bi jim bilo ustrezno, da bi šole ne bilo, ker šola, pravijo, je pravi volk za občino. Ponajveč so take pritožbe opravičene. Znana nam je občina, ki ima pri 20% občinske naklade 12% šolske naklade samo za navadne šolske potrebščine. Torej 8% pripada za pokritje vseh občinskih stroškov, 12% pa za šolo. Ni čudo, da so majhne občine nasprotne šolam radi silnih stroškov. Kadar pride kak ukaz za to ali ono reč pri šoli, odkladajo naši krajni šolski sveti od leta na leto, dokler je mogoče. Učitelj naj gleda, da je pri proračunu tih, drugače jih sliši, da mu zveni dolgo časa po ušesih. Učni pripomočki so od krajnega šolskega sveta pripoznani kot nepotrebni in — basta! Učitelj naj gleda, da doseže vseeno sijajne uspehe, čeprav nima ničesar prijeti v roke, drugače je malovreden in nemaren v očeh ljudstva in svojih predstojnikov. O dobrih uspehih po šolah je lahko govoriti in ukazovati, a silno težavno jih je doseči ob navedenih razmerah.

Četrti vzrok neuspehov je ugled učiteljev. Vsak učitelj mora biti pravi mož na svojem mestu, značajan, izobražen, neumorno delaven, točen, v dobrih gmotnih razmerah in brez madeža. Učitelj brez teh lastnosti nima ugleda pri starših in otrocih. Učiteljstvo se je vobče vedno trudilo vestno izpolnovati svoje stanovske dolžnosti. Da je temu tako, pričajo izjave merodajnih mož. Učiteljstvo je torej duša dobrim uspehom. Od njegovega nastopa, pridnosti, priprave in neumornega dela v šoli in po končanem pouku je odvisen napredek. Kako naj bo ono tej veliki in odgovorni nalogi kos, ako živi z družino vred v pomanjkanju? Ljudstvo smatra učiteljstvo že od nekdanj kot ubožno in lačno maso. Skrbi za obstanek so hude, one tlačijo človeka, mu ne dajo pokoja noč in dan, one ga more duševno in telesno. Beda je morilka ugleda in uspehov. Ona je kriva, da se mora učiteljstvo tolikokrat poniževalno klanjati in iskati stranskih zaslužkov. Ali je pa mogoče dobiti stranskih zaslužkov? Na kmetih je ogromno število učiteljev brez teh; živiti se morajo z golo plačo. Dajte učiteljstvu kruha, potem šele zahtevajte neumornega dela!

Končni vzroki so prenapoljnene šole, pomanjkanje teh in učiteljstva. Pri nas so čudne razmere, zato so tudi uspehi taki. Največ je enorazrednic po 100, pa tudi do 200 učencev. Na takih šolah je učiteljevanje najtežje radi velikega števila otrok in oddelkov. Tukaj imajo prednost in čast biti nastavljeni začetniki brez prakse z mastnimi dohodki. Kako naj vendar ima učitelj v taki prenapoljnjeni šoli povolne uspehe? Kdaj naj vse učence izpraša? Ako ni otrok vprašan pogostoma, se ne uči nič, ker mladina je lahkomišljena, češ, kaj se bom učil, saj ne bom vprašan! V prenapolnjenih šolah je dovoljen uspeh nemogoč: truda je tukaj veliko, uspeha pa malo. Naši nasprotniki želijo imeti samo enorazrednice, da bi ostalo ljudstvo nevedno in neumno. Ti ljudje se imenujejo potem prijatelje in prvoboritelje za blagor našega ljudstva. Ironija! Oj, država, kje si? Daj učitelju-trpinu kruha, odvzemi butaro stroškov za šolo davkoplačevalcu ter uredi šolske razmere kakor bi morale biti, in videla boš kmalu vse druge uspehe po naših šolah! Ali naša slavna država ne da nič, ona hoče le zapovedovati in imeti uspehe v prvi vrsti od stradajočega učiteljstva, stroške pa naj pokriva za vse to naš ubožni meščan in socialno propadli kmetovalec.

Ako učitelji ne morejo doseči dovolj uspehov, čeprav izpolnjujejo vestno svoje stanovske dolžnosti dan za dnevom, kakšni morajo biti šele uspehi na zasilnih šolah, kjer se počuje le, kadar je mogoče in čas? Koliko je pa takih krajev, kjer še nobene šole ni! Pri vojakih in drugod devljejo izobrazbo našega ljudstva na rovaš učiteljstva, češ, to ne izpolnjuje svojih dolžnosti. Kdor ne pozna šolskih razmer, naj se poprej o njih natančno prepriča, potem naj sodi. Ljudska izobrazba je silno težavna in draga reč!

Ko čuje naš učiteljski naraščaj o takih razmerah bodočega svojega poklica, splavajo vsi njegovi lepi ideali o važnosti in poklicu učiteljskega stanu po vodi, in po končanih študijah si izbere stan z boljšo bodočnostjo. Prav ravnaajo! Pri nas se razpisujejo na eno in večrazrednicah službe, prosilec pa ni nobenega, nastavijo učiteljico — pa mirna Bosna! Le tako naprej, kmalu pridemo na Turško!

To so gola fakta o boleznih našega šolstva. Vse to nismo pisali proti novim ukazom in uredbam, ampak zato, da se ne bo zahtevalo vsega od učiteljstva. Ono je in bo storilo to, kar je v razmerah svojega kraja storiti mogoče! Ako se odstranijo ovire, je upati, da se izboljšajo uspehi, drugače imajo novejši ukazi majhen pomen ali so pa celo brez njega!

M. Pintarjev.

Dostavek uredništva: Ta članek nam je poslal starejši kolega. Vidi se, da je mož z dozorelimi nazori napisal gorenja izvajanja, zato jim dajemo z veseljem prostora v svojem listu. Mi sami smo se odločili, da pokažemo polagoma rane, ki razjedajo naše šolstvo in ki jih drugi ljudje nečejo videti, dasi so kričeče in vnebovpijoče. Naš zadnji članek „Clara pacta — boni amici“ je začetek daljših razgovorov. Drugo nadaljevanje smo za danes odložili, ker smo mnenja, da naj imajo naši vrli sotrudniki v listu prvo besedo. Pričujoči članek seza deloma tudi v to, kar je danes med našimi vprašanji najaktualnejšega, zato smo si mi prihranili besedo za bodoče številke. Za prvo in najsvetejšo dolžnost smo si postavili princip, da povemo mi, kako razumevamo nalogo ljudske šole in kako bi jo morali razumevati tudi drugi, da bi previdno in uspešno vladali nad nami. Zdi se nam potrebno, da zaprosimo svoje tovariše, naj se takisto oglase, da bomo mogli z neovr-

ljivimi fakti ovreči tista razna očitavanja, ki senčijo naše delovanje ter stavijo dolžnosti pred pravice, držoč se maksime krutega železnega kancelarja: „Macht geht vor Recht!“

Odkrita beseda.

(Dalje.)

Prijatelj, ki je z dušo in telesom učitelj, ki torej živi in se žrtvuje za učiteljski stan in za šolo, je ob neki priliki izustil te-le pomenljive besede:

Ljudsko učiteljstvo se gnete pred visokim in debelim zidom. Za tem zidom se razprostira rodovita ravan z lepimi naselbinami, cvetočim drevjem, ki rodi vsako leto polno žlahtnega sadja. To ljudstvo onkraj zidu je dobro, miroljubno in izobraženo ter živi v najboljši blaginji, ker ima že davno vzorno urejeno ljudsko šolstvo. K temu ljudstvu izteza svoje izmučene roke vse napredno učiteljstvo ter si z vsemi silami prizadeva, prodreti ta debeli zid, ter si tako napraviti pot do tega srečnega ljudstva, ki spoštuje svoje učiteljstvo in ga plačuje tako, da lahko brez skrbi preživlja sebe in svojce. Pri tem delu se trudi vzorno organizovana naša „Zaveza“, posamezna okrajna učiteljska društva, naša šolska oblastva in tudi posamezniki izmed naprednega učiteljstva. Ogromno število neutrudljivih delavcev ima zbranih okolo sebe naš neustrašljivi „Tovariš“, naš pedagoški list „Popotnik“ in naš dični mladinski list „Zvonček“. Vsi delajo in vsi si prizadevajo, priti naprej, do tja, kjer bivajo ti dobri in srečni ljudje — z urejenim ljudskim šolstvom. A to delo pa ni tako lahko. Med to družbo je pa pomešanih tudi nekaj naših tovarišev, ki gledajo od strani ves ta napor ter čakajo trenutka in prilike, da bi brez truda preskočili in prehiteli napredne prvoboritelje. To so takozvani „malkontenti“, ki bi radi brez dela in truda uživali vse prijetnosti in udobnosti, ki jih daje učiteljstvu urejeno ljudsko šolstvo. Nekateri teh „malkontentov“ pa sede pri okroglih mizah ter kritikujejo in zabavljajo na delo in trud naprednega učiteljstva, češ, norci, čemu se toliko pehate in trudite, plačajo naj nas najpoprej, potem bomo šele delali! — Res je: vsako delo je treba plačati, a pomniti je treba, da naprej se delavci navadno ne plačujejo, ampak šele po dovršenem delu, da gospodar vidi, kakšno in koliko je vredno to delo. Pokažimo torej najprej nekaj pozitivnega dela, ali vsaj dobro voljo in prepričani smemo biti, da nam plačilo ne izostane. Druge vrste „malkontenti“ se zopet muzajo v kakem zakotju ter si mislijo, le delajte in trudite se, kolikor vam drago in ljubo, mi pa ostanemo, kakor smo bili, ker imamo „pretrda kolena“, da bi se tako hitro upognili novim naredbam in drugim novim napravam na šolskem polju.

Taki „učitelji“ so zgrešili svoj poklic. Učitelj, ki učiteljuje edino le zaradi trdega koščka vsakdanjega kruha, ne sodi v šolo; zanj in za naš narod bi bilo bolje, da bi postal kaj drugega. Učitelj, ki je na svojem mestu, mora biti poln idealov, zakaj učitelj brez idealov se nam zdi podoben vojaku, ki gre v boj brez orožja. Le idealnemu učitelju je mogoče storiti dandanes to, kar se tirja od nas za razvoj in napredek ljudskega šolstva.

(Dalje.)

J. Dimnik.

Dopisi.

Goriško.

Iz Gorice nam poročajo: Po novem zakonu glede pravnih razmer učiteljstva bi sestajalo ljudskošolsko učiteljstvo iz treh činovnih razredov, v katere se uvrste člani učiteljstva v Gorici v I. razred po 5/10, v II. razred 3/10, v III. razred 2/10, na kmetih pa v I. razred 2/10, v II. razred 4/10 in III. razred tudi 4/10. Letna plača bi znašala za učitelje v I. razredu 1600 K, v II. razredu 1400 K, v III. razredu 1200 K, za učiteljice po 200 K manj. Stanarina bi znašala v mestu Gorici za voditelje 500 K, za učitelje in učiteljice 400 K, na kmetih 60% tega. Začasni učitelji in učiteljice bi dobili do prestanega izpita usposobljenosti letne plače 600 K in stanarino. Opravnina za voditelje in voditeljice bi znašala 60 K za eno — 100 K za dvo — 150 K za tri — in 200 K za štiri in več razredne šole.

Petletnice bi znašale 10% letne plače in bi tekle od prestanega izpita usposobljenosti naprej. Za upokojitev bi se štela službena doba po prestanem izpitu usposobljenosti. Pokojnina vdove ne bi smela biti manjša od 600 K. Odgojnine bi znašale 10% zadnje vštene pokojnikove plače. Za danes priobčujemo le toliko. Utegnemo pa se s tem zakonom še obširneje baviti.

Dunaj.

Štirinajsti občni zbor podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaju. — Tega zborovanja se je letos udeležilo lepo število na Dunaju bivajočih Slovencev, zanimajočih se za usodo svojih mladih rojakov na dunajskih visokih šolah. Predsednik g. Pukl je pozdravil navzoče s primernimi besedami ter se spominjal onih blagih mož, katere je v prešlem letu vzela nemila smrt. To je društveni ustanovnik, eminena kardinal in nadškof dr. Jakob Missia; dalje je nemila usoda društvu vzela podpornika Alojzija Kremžarja, mag. svetnika na Dunaju, dr. Untelugauerja, vladnega svetnika, in dr. Niko Tonklija. Vsem bodi hvaležen spomin! — Društveni tajnik g. dr. Božidar Stegu poroča, da je društvo imelo tekom l. 1901/02, izvzemši poletne mesece, vsak mesec sejo; v teh je odbor rešil 435 prošenj za podpore, katerih je odbor razdelil 4536 kron, t. j. blizu 500 kron mesečno. Število prosilcev je 78. — Žalibog se je vsota prispevkov precej občutljivo znižala. Raditega je moral odbor paziti, da strogo in previdno razdeljuje podpore. Podpore so dobili le taki prosilci, ki so bili res potrebni, pa tudi vredni. Da bi tudi dijaki sami po možnosti pomagali odboru, pravično reševati izročeno mu nalogo, je poročil odbor sl. akad. društvoma „Slovenija“ in „Danici“ in posredno tudi drugim visokošolcem načela, po katerih se ravna pri razdeljevanju podpor. Odbor stremi namreč vedno za tem, da bi mu bilo možno podpirati res najpotrebnejše prosilce, a te tem izdatnejše. Da je odboru bilo možno izvrševati vestno njega dobrohotni namen, se ima zahvaljiti vsem svojim podpirateljem in dobrotnikom, ki so mu priskočili na pomoč z lastnimi prispevki in darovi, pa tudi z nabiranjem darov in prispevkov v krogu prijateljev in znancev. Največjo vsoto je darovalo slavno hranilno in posojilno društvo v Ptuj, namreč 1560 kron; po 100 K so darovale sl. posojilnice v Celju, ljudska v Gorici in Starem trgu, 80 K sl. posojilnica v Mariboru; 60 K kmetiška ljubljanske okolice; po 40 K posojilnici v Slovenski Bistrici in notranjska v Postojni, po 30 K kmetiška na Vrhniki, v Črnomlju, Brežicah in Šmarju pri Jelšah, po 20 K so darovale sl. posojilnice v Cerknici, na

Vranskem, v Framu, Ormožu, Ribnici (Štaj.), Gornji Radgoni; po 10 K sl. okrajna posojilnica v Ljutomeru. Posamezniki so darovali: Premilostivi knez in škof lavantinski dr. Mihael Napotnik, ki je društveni ustanovnik, kakor vsako leto, tudi letos 20 K, polkovnik Anton pl. Sušić v Celju 50 kron, drž. poslanec g. Vilj. Pfeifer 50 K, neimenovana gospa 40 K. Nabrali so gg. Vilj. Pfeifer, drž. poslanec 120 K, dvorni svetnik dr. Mirko Ploj (med jugoslovanskimi poslanci) 80 K, dr. Fran Rosina, odvetnik v Mariboru, je nabral med mariborskimi rodoljubi 126 kron, dr. Unterlagauer in neimenovana sta društvu podarila 60 K. — Blagajnik g. dr. Klement Seshun je podal raznih zanimivih števil o delovanju društva.

Društvena glavica je znašala koncem leta 1900/01 17.012 K. Pretečeno leto se je pomnožila samo za 60 K, ustanovnih prispevkov gg. dvornega svetnika dr. Mirko Ploja, Ivana Luzarja in Franč. Tuma po 20 K, tako da znaša sedaj 17.072-95 K. — Prispevki udov, podpornikov in dobrotnikov so znašali 3461 K 97 h. Ti dohodki so se proti lanskemu letu zmanjšali za čez 400 K! — Podpor je bilo razdeljenih 4536 K, in sicer meseca oktobra l. 1901 v 8 slučajih 190 K, m. novembra v 59 slučajih 495 K, m. decembra v 62 slučajih 595 K; l. 1902 pa m. januarja v 56 slučajih 490 K, m. februarja v 57 slučajih 445 K, m. marca v 51 slučajih 525 K, m. aprila v 31 slučajih 360 K, m. maja v 47 slučajih 562 K, m. junija v 50 slučajih 604 K, m. julija v 14 slučajih 220 K. — Prosilcev je bilo 78, in sicer 32 juristov, 31 filozofov, 4 medicinci, 2 tehnika, 2 akad. slikarja, 2 akad. kiparja, 3 agronomi, 1 eksp. akademik, 1 slušatelj v tehn. muzeju. Po kronovinah je bilo 40 iz Kranjske, 28 iz Štajerske, 8 iz Primorske, 2 iz Koroške. Po stanu svojih staršev je bilo sinov kmetiškega stanu 30, delavskega stanu 7, obrtniškega stanu 16, uradniškega stanu (prof.) 3, učiteljskega stanu 9, želez. izprevod., uradnih slug in enakih 6, različnih drugih 5. — Poročili gg. tajnika in blagajnika sta bili sprejeti brez ugovora in enoglasno. V imenu preglednikov je poročal g. dr. Primožič. Vse društvene knjige in blagajnica so v vzornem redu. Gospodu blagajniku dr. Kl. Seshunu izreče zbor za njegov veliki trud v korist društvu enoglasno zahvalo. Posebno zahvalo je izrekel zbor slavnim uredništvom slovenskih časnikov, ki so brezplačno priobčevala društvene zadeve ter tako največ pripomogla, da se je toliko darov žrtvovalo v korist ubogim dijakom. Vsem podpornikom, dobrotnikom in nabirateljem je izrekel občni zbor najtoplejšo in najiskrenejšo zahvalo s posebno prošnjo, da bi dosedanji podporniki, dobrotniki in nabiratelji ostali društvu še nadalje zvesti, da bi se tega prepotrebnega društva spominjali tudi drugi slovenski rodoljubi ob raznih prilikah, posebno še oni, ki so kdaj od tega društva prejeli kako podporo ter se nahajajo sedaj v primernih službah ali v takih gmotnih razmerah, da bi vsaj deloma zamogli povrniti prejete dobrote. Poudarjati je treba, da je in bo to društvo za slovenske visokošolce važno in prepotrebno društvo in sicer vkljub ustanovitvi enakih društev v Gradcu in v Pragi. To dokazuje že od leta do leta naraščujoče število prosilcev, o katerem ni pričakovati, da bi se v doglednem času zmanjšalo. — Z ozirom na veliko važnost tega društva, ki vrši velevažno nalogo, se obrača odbor do vseh rodoljubov z iskreno prošnjo za darove v korist tolikoštevilnim ubogim slovenskim visokošolcem na Dunaju. Darila hvaležno sprejema društveni bla-

gajnik, gospod dr. Klement Seshun, dvorni in sodni odvetnik, Dunaj, I. Singerstrasse šte. 7.

14. občni zbor je za leto 1902/1903 izvolil sledeče gospode v odbor: Jak. Pukla, c. kr. nadporočnika v ev., sodnega tolmača bolg., hrv., slov. in srbskega jezika, posestnika itd., predsednikom; dr. Mirko Ploja, vit. Franc Jožefovega reda, c. kr. dvornega svetnika v upravnem sodišču, drž. poslanca, I. podpredsednikom; dr. Franč. Simoniča, c. k. kustosa v vseučiliški knjižnici; dalje so bili izvoljeni gg.: I. blagajnikom dr. Klem. Seshun, dvorni in sodni odvetnik na Dunaju, I. Singerstrasse 7; II. blagajnikom dr. Janko Babnik, c. kr. sekcijski svetnik v justičnem ministrstvu; I. tajnikom dr. Božidar Stegu, c. kr. tajnik v justičnem ministrstvu; II. tajnikom dr. Franč. Vidic, c. kr. urednik drž. zakonika; za odbornike: monsign. Franč. Jančar, papeški častni komornik, župnik nemškega vit. reda itd., Ivan Luzar, višji revident pri ravnateljstvu južne železnice, Žiga Sežun, c. kr. kontrolor v blagajnici državnih dolgov; odbornikov namestniki: dr. Jos. Mantuani, c. kr. amanuensis v dvorni knjižnici, profesor glasbe itd., dr. Ant. Hinterlechner, c. kr. pristav geološkega drž. zavoda, dr. Anton Povšič, c. kr. tajnik pri najvišjem in kasacijskem sodišču; pregledovalci: dr. Vladimir Globočnik pl. Sorodelski, c. kr. dvorni svetnik v finančnem ministrstvu, dr. Anton Primožič, vitez Franc Jožefovega reda, prideljen c. kr. ministrstvu za nauk in bogočastje, Bogdan Trnovec, c. kr. nadsodišča svetnik, prideljen c. kr. najvišjemu in kasacijskemu sodišču; pregledovalcev namestniki: Karel Dolenc, c. kr. pristav pri najvišjem računišču, Alojzij Karba, c. kr. poštni pristav, Josip Premern, c. kr. kontrolor poštne hranilnice.

Zagreb.

Razne novice. Dne 31. decembra 1902 je bila glavna skupščina „Hrvatskoga pedagoško-književnoga zbora“ v dvorani „Učiteljskega doma“. Na tej skupščini je bil odkrit doprni kip ustanovitelja organizacije hrvaškega učiteljstva Ivana Filipovića. Kip je izdelal hrvaški umetnik profesor Robert Frangeš. Zborovanju je prisostvovalo lepo število članov, potem zagrebško učiteljstvo in mnogo druge odlične gospode. Skupščini je predsedoval predsednik „Zbora“ gosp. Ante Cuvaj. Zaradi velikih zaslug, ki so si jih pridobili za „Zbor“, so bili imenovani na tej skupščini častnim članom predsednik g. Ante Cuvaj, žup. šol. nadzornik v Zagrebu g. Djuro Prejac in žup. šol. nadzornik v Požegi g. Dragotin Pavić. Pravim članom so bili imenovani g. Josip Ciganović, ravnatelj v Ogulinu, ter gg. Stjepan Širola in Matija Lisac, učitelja v Zagrebu. Dopisujočim članom so bili izbrani gg. Dragotin Jovan, Dragotin Šiler in Vilko Popović, učitelji v Zagrebu, ter g. Josip Knežević, ravnatelj v Slunju. Za nadaljno triletno dobo je bil izvoljen predsednikom „Hrv. pedagog.-knjiž. zbora“ g. prof. Tomislav Ivkaneč, za tajnika g. Josip Kirin, za blagajnika g. Josip Klubučar, za varuha šolskega muzeja g. Josip Medved in za varuhinjo oddelka za ženska ročna dela gdč. Klotilda Cvetišić. To so imena, ki jih dobro pozna tudi slovensko učiteljstvo še izza glavne skupščine „Zavezine“ v Ljubljani l. 1898. — Doslej je dobivalo hrvaško učiteljstvo certifikate za znižano vožnjo po državnih železnicah. Doznalo se je pa, da ne daje več ravnateljstvo drž. železnice učiteljstvu stalnih certifikatov s fotografijo za znižano vožnjo. Da pa ostane ta dobrota še nadalje hrvaškemu učiteljstvu, odpošlje „Saveza hrv. učiteljskih društava“ dva člana k trgovinskemu ministru v Budimpešto, da mu izroči primerno peticijo. Da bi jo le z

uspehom! — Dne 27. decembra 1902 je umrl v Zagrebu profesor glasbe Anton Stöckl, ki je bil rojen l. 1851. v Ljubljani. Njegov oče je bil ljudski učitelj, in tudi pokojnik si je izbral najprej učiteljski stan ter je služboval nekaj časa v Krašnji na Kranjskem. Kmalu pa se je popolnoma posvetil glasbi. V Zagrebu je bival od l. 1882. V zadnjem času je poučeval glasbo tudi na moškem učiteljskem v Zagrebu.

Književnost in umetnost.

Zvonček, list s podobami za slovensko mladino, ima v 1. številki to-le bogato vsebino: Razbojnik. O. Zupančič. Pesem. — Zimska pesem. Dr. Fr. Zbašnik. Pesem. — Savi. N. Pretko. Pesem. — Z doma. E. Gangl. Povest s podobo. — Bajka v tihem večeru. C. Slavin. Bajka. — Za deveto goro. Igor. Pesem s podobo. — Sveti trije Kralji. C. Slavin. Pesem. — Iz knjige prirode. Solovej. Prirodoslovni spis. — Slava Bogu v višavi! Podoba v barvotisku. — Za novo leto. A. Medved. Pesem. — Tonček. A. Rapč. Povest. — Božična pesem. Fr. Žgur. Pesem. — Pesem o novem letu. Fr. Žgur. Pesem. — Mladi ljudje. S. P. Pesem. — Po praznikih. J. Barbič. Povest s podobo. — Za sinom. Vojanov. Balada. — Pouk in zabava. Rebus in novice. — Vabilo in priporočilo. — Slovenci smemo biti v resnici ponosni, da imamo tak mladinski list, ki se ne morejo z enakim ponašati niti drugi, bogatejši narodi. Dolžnost vsakterega učitelja in sleherne učiteljice je, da deluje z vsemi močmi, da se „Zvonček“ čim bolj razširi. Samo malo dobre volje je treba, pa vsak dosedanji „Zvončkov“ naročnik lahko pridobi vsaj še enega novega naročnika. Tako bi se hipoma izdatno dvignilo „Zvončkovo“ gmotno stanje, in naša mladina bi imela list, ki bi ji bil v neizrečno veselje in v neizmerno korist! Na delo torej!

Povesti. Spisal dr. Ivan Tavčar. V. zvezek. V Ljubljani. Založil pisatelj. Tiskala Ig. pl. Kleimayer & Fed. Bamberg. 1902. Vsebina: Mrtva srca, povest. — „4000“. Času primerna povest iz prihodnjih dob. — Cena: broširani izvod 2 K 40 h, v platno vezan 3 K, v pol francoski vezbi 4 K 20 h. Za danes samo priporočamo ta najnovejši zvezek Tavčarjevih zbranih spisov svojim bralcem v nakupovanje, prihodnjič pa izgovorimo o njem kaj več.

Prešernova podoba. Kakor je že znano našim bralcem, je izdelal akademični slikar g. Alojzij Šubic v Celju „Prešernovo podobo“, ki jo prodaja, pomnoženo v barvotisku, po 48 K, ki se izplačujejo v mesečnih obrokih. Slika je izdelana fino in natančno ter se priporoča najbolj sama. Pač bi ne smele biti slovenske hiše brez nje! Za „Tovarišve“ naročnike posreduje drage volje v slučaju nakupa tudi naše uredništvo.

Vestnik.

Osebnosti. Gospica Božena Sernec, učiteljica na višji dekliški šoli v Ljubljani, je imenovana za učiteljico francoščine na c. kr. višji dekliški šoli v Pulju. — Učiteljski kandidat Janez Bračko v Negovi je dal slovo učiteljskemu stanu ter je imenovan poštnim praktikantom. — Umrl je eden izmed onih mož, ki so v času hrvaškega preporoda, v dobi ilirizma, izkušali spojiti vse Jugoslovane v eno celoto. Stjepan Ilijašević — menda razen Ivana viteza Trnskega še edini Ilirec — je 89 let star zatislil za večno oči. Naši bratje Hrvati so izgubili z njim moža, katerega značaj je bil čist kot zlato, moža poštenjaka, kakršnih je malo dandanes. Slava njegovemu imenu!

Cesar — odstopi? Listi poročajo, da namerava naš cesar v teku tega leta odstopiti. To sklepajo iz tega, da se je prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand udeležil nagodbene konferencije, bil poprej pri Koerberju ter tudi sprejel ruskega ministra Lambsdorffa. Cesarja so baje politične in rodovinske razmere popolnoma utrudile, največ pa znana afera nadvojvode Leopolda in princezinje Lujize.

Nevedni doktorji svetega pisma ali pa lažnivi pačitelji resnice morajo biti naši pismouki, ki so skovali v kotičku za liberalce imeniten stavek: No, nevedni vzgojitelji, ali ne veste, da je liberalce Kristus imenoval „gadjo zalego“, „pobeljene grobove“ i. t. d.? — Dasi smo „nevedni“ vzgojitelji in ni naša dolžnost, pečati se z branjem sv. pisma, ali vendar smo toliko poučeni, da lahko konstatujemo, da je „Slovenec“ imenitno falsificiral evangelij sv. Matevža (XXIII.) s tem, da je iztrgal 33. vrsto in jo hotel uporabiti za slovensko učiteljstvo. Ravno XXIII. poglavje evangelija sv. Matevža ni pisano za nikogar drugega kakor za tedanje pismo-uke ali naše sedanje doktorje teologije. Zaraditega hočemo navesti najmarkantnejša mesta tega poglavja. 1. Tedaj reče Jezus ljudstvu in učencem svojim, 2. govoreč: Na Mojzesov stol so sedli pismarji in farizeji. 3. Vse torej, karkoli vam reko izpolnovati, izpolnjujte in delajte. Po njih delih pa ne delajte; ker govore, pa ne delajo. 5. Vsa svoja dela pa delajo, da jih vidijo ljudje. Razširjajo si namreč napise in delajo velike robove oblačilom svojim. 6. In ljubijo prve prestore na gostijah in prve stole po shajališčih. 7. In pozdrave po ulicah in da jih ljudje imenujejo: Rabi! Rabi! (pri nas „gospod, gospod“). 14. Gorje pa vam, pismarji in farizeji, hinavci! da požirate vdovam hiše (ali pa hranilnične knjižnice „med živimi“), in na videz dolgo molite: zato boste prejeli ostrejo sodbo. 15. Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci! da prehodite morje in zemljo, da pridobite enega, ki se pojudi (dandanes: poklerikali); in ko se je pojubil, naredite iz njega peklenškega sina, dvakrat hujega od sebe. 24. Slepi vodniki, ki ocejate komarja, kamelo pa požirate. 25. Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci! da čistite sklenico in skledo zunaj, znotraj ste pa polni ropa in nepravilnosti. 27. Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci! da ste podobni pobeljenim grobovom, kateri se zde zunaj lepi, znotraj so pa polni mrtvaških kosti in vse nesnage. 28. Tako se kažete tudi vi ljudem zunaj pravične, znotraj ste pa polni hinavstva in hudobije. 33. Kače, gadja zalega, kako boste ubežali sodbi peklenškega ognja? — Tako sv. pismo! Prav jako bi vam svetovali, da nas nikar preveč ne spominjate sv. pisma, zakaj lahko vam še marsikaj citiramo iz njega, kar vam ravno ne bo prijetno donelo. In če ljudstvo pride do tega, da bo začelo čitati in izvajati nepopačen Kristusov nauk — potem boste slišali od njega besede, ki bodo za vas res — pretresljive.

Ljubljanske učiteljske knjižnice. Na Silvestrov večer lanskega leta je imel občinski svet ljubljanski sejo. V razpravo je prišla tudi prošnja c. kr. mestnega šolskega sveta, naj se nakaže raznim mestnim ljudskim šolam nekaj podpor, da si lahko nakupijo za pouk potrebnih učil. Poročevalec je bil obč. svetnik gosp. gimnazijski ravnatelj in nekdanji okr. šolski nadzornik A. Senekovič. Občinski svet je najprej odklonil prošnjo za 400 K, s katerimi bi se kupil drobnogled za ljubljanske ljudske šole. Takisto je odklonil občinski svet prošnjo, naj se dovoli ljubljanskim ljudskim šolam podpora po **25 K** (ta velikanski znesek!), da si izpopolnijo učiteljske knjižnice zlasti z metodiškimi knjigami. Kolike važnosti so take knjižnice, ve vsak, kdor ne pozna našega ljud. šolstva samo od zunaj. Učitelju morajo biti primerne in najpotrebnejše knjige vedno pri roki, da pogleda lahko vanje v vsakem slučaju in vsakem primeru. Zlasti dandanes, ko se gleda s pedantovsko natančnostjo na pravilno postopanje pri pouku, je treba vestnemu učitelju vedno brskati po dobrih metodiških knjigah, da mu je sree mirno, kadarkoli se mu odpro vrata v učilnico. Da bi si učitelj sam kupoval take knjige, je nemogoče že zaraditega, ker nima za to potrebnega denarja. Može v VII. in VIII. plačilnem razredu seveda ne vedo, kolika umetnost je, dostojno skrbeti ljubljanskemu (in vsakemu drugemu) učitelju za svojo družino. Kdor ne pozna razner, je v vsakem primeru slab sodnik. No, učiteljski zbori nekaterih ljubljanskih ljudskih šol zlagajo sami med sabo mesečne prispevke, da si morejo nabaviti najpotrebnejših knjig. To seveda ni njihova dolžnost, to je njihova dobra volja, ki je vredna glasne pohvale! Ta dobra volja vsega učiteljstva se kaže tudi v tem, da si že od pravekov samo kupuje vse tiste potrebščine,

ki jih rabi šoli v prid, kakor n. pr. papir, svinčnike, peresa, tinto, itd. itd. Koliko žrtvuje nadalje učiteljstvo iz svojega za ubožne učence! Tega ni pri nobenem drugem stanu na svetu! Drugi dobivajo vsako leto v ta namen določeni znesek, ki seveda ni kdo ve kako velik, pa je vendarle znesek. Mi pa, ki imamo vsega v obilnosti, lahko kupujemo take stvari iz svojega. In sedaj bi nemara morali še za ljubljanske šole napravljati knjižnice, to pa že zato, ker so ponekod popolnoma ustavili prispevanja učiteljstva za okr. učit. knjižnice, ker vedo, kako trda prede vsakemu učitelju za novce! Ako bi ljubljanski občinski svet dovolil omenjene minimalne podpore, bi s tem ne pokazal samo važnosti učit. knjižnic primerne naklonjenosti, nego bi tudi učiteljstvu priskočil kolikor-toliko na pomoč. Čudno se nam torej zdi, da je glasoval proti tudi profesor in ravnatelj višje dekliške šole — torej tudi šolnik! — dr. L. Požar, ki pa je vendarle našel nekaj besed v prilog takozvani centralni knjižnici. Tako knjižnico (v miniaturo) ima že pravzaprav ljubljansko učiteljstvo, saj je znano vsemu svetu, da ima vsak okraj svojo okr. učit. knjižnico, in tako jo ima — zahvaljen bodi zakon! — tudi Ljubljana. Dosti knjig je v nji, dobrih in slabih. A to so knjige, ki so v nji le v enem izvodu, ki si jih morejo izposojati le posamezniki in to za več časa, zakaj knjige okr. učit. knjižnice so večinoma večja dela, ki jih ne prebavi človek v pol uri. Zato se nam pa zdi učiteljska knjižnica posameznih šol vse drugega pomena nego je okrajna (centralna) knjižnica. Kolikor se je dalo, je branil prošnjo in jo priporočal milosti naš tovariš obč. svetnik g. Dimnik. Ko je splavala prva po vodi, je predlagal, da se naj vsaj okrajni knjižnici zviša prispevek od 200 K na 300 K, ker daje doslej Ljubljana za okrajno učit. knjižnico najmanjši prispevek med vsemi okraji na Kranjskem. Žalibog, da je ostal tudi ta predlog v manjšini. In tako ostanemo lepo pri starem, kar je najceneje!

Ukovina na ljubljanskih ljudskih šolah odpravljena. Na predlog občinskega svetnika g. ravnatelja Šubica je sklenil občinski svet ljubljanski, da se v prihodnje odpravi ukovina na ljubljanskih ljudskih šolah. Ta sklep tudi mi z veseljem pozdravljamo.

Glas izmed ljubljanskega učiteljstva. Nekateri prijatelji so nam poslali vprašanje: Ali bi ne bilo umestno, da skliče deželno „Slovensko učiteljsko društvo“ v kratkem shod, na katerega bi se povabilo vse kranjsko učiteljstvo in naši deželni poslanci, da vzamemo v pretres blažene sardove brezmiselne klerikalne obstrukcije v našem dež. zboru, ki je učit. pojedla vsaj povišanje kvinkvenij? — To umestno vprašanje pošiljamo v naglo rešitev imenovanemu društvu.

Iz okrajnega šolskega sveta za goriško okolico. V zadnji seji c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico se je potrdil proračun za l. 1903. V tem se je zvišala postavka „Pisarniški izdatki“ za 800 K in potnina potovalnim učiteljem na 260 K. — Šola za silo v Zapotoku se je izpremenila v redno in ekspositura v Dobravljah v samostojno enorazrednico. — V tej seji so se definitivno namestili: gg. Merljak Franc, nadučitelj v Batujah, Gorjup Rihard, učitelj v Avčah in Krajnik Franja, učiteljica v Ajdovščini. Nadalje so se dovolile nekatere podpore ter sklenilo izdajati koncem vsakega šolskega leta „Šolsko poročilo goriškega šol. okraja“. V odsek za izdavanje šol. poročila so bili izvoljeni g. okr. šol. nadzornik Finšger, nadučitelja Bajc in Križman ter Zega Miha, upokojeni nadučitelj in posestnik v Kanalu.

Učitelj — poslanec. Dne 29. decembra 1902 je bil izvoljen deželni poslanec za kmetiške občine gradiščanskega okraja nadučitelj Falconer.

Regulacija učiteljskih plač na Ogrskem. Z Novim letom so uredili učiteljske plače na Ogrskem tako-le: Temeljna plača učiteljev in učiteljic je povišana na 1000 kron; stanarina je odmerjena s 600, 420, 360, 300 in 200 kronami. Učitelji, ki služijo v Budimpešti in na Reki, imajo poleg tega še mestno učno nagrado. V ta namen se je proračunska postavka za učitelje na Ogrskem zvišala na 1.000.000 kron. Učiteljice v državnih otroških vrtcih dobe plačo 800 kron, ki se zviša vsakih pet let za 100 kron, dokler ne preseže vsote 1300 kron. Stanarina je ona, kakor pri učiteljih ljudskih šol.

Iz Črne gore nam poročajo: Črnogorski knez Nikola je izdal ob priliki svojega godu nove reforme za Črno goro. Najvažnejši del novih zakonov je reorganizacija pravosodstva. Dosedaj so sodili razen kneza prvi junaki v deželi. Odslej naprej pa se nastavijo stalni sodniki, ki bodo popolnoma neodvisni od kneza. Državna preosnova obsega sledeče zakone: 1. o knežji vladi in civilnem svetu; 2. o civilnih uradnikih; 3. o sodnikovi oblasti; 4. o organizaciji sodišč; 5. o kompetenci sodišč v civilnih zadevah in 6. o kompetenci sodišč v kazenskih zadevah. Zakon o organizaciji vlade določa, da je na krmilu šest ministrov popolnoma po avstrijskem vzoru. Državni svet sestoji iz kneza, prestolonaslednika, metropolita, vseh ministrov, predsednika državne kontrole in članov, ki jih imenuje knez. Te nove reforme stopijo v veljavo 1. februarja t. l.

Listnica uredništva.

Kričeče nesoglasje med našimi dolžnostmi in pravicami, skrb za povzdigo stanu do stopnje, ki mu omogočuje dostojen obstanek, skrb za povzdigo šolstva sploh in narodove omike, nas sili k resnemu pa izdatnemu delu, da bomo pripravljene na tisti dan, ki mora priti. Naši neprijatelji nam očitajo neuspehe, zmanjšujejo vrednost resničnih naših uspehov, ne upoštevajo pa pri tem nikdar odločilnih momentov — zavornic napredka v šolstvu. Kadar prosimo pravic, kadar prosimo kruha, se nam da kamen, kadar se tirja od nas izpolnjevanje dolžnosti, se kaže na zakon, katerega treba — seveda samo v tem oziru — izpolniti do pičice. Odrekati bi se nam moral opravičeno vsak pravni čut, prištevati bi se morali mi, učitelji naroda, patentiranim izkoriščevancem vseh drugih stanov, ako bi le molčali in trpeli. Ne bomo! Vsak tovariš, vsaka tovarišica, komur je mar izboljšanje našega bednega stanja, naj zbira z ozirom na razmere svojega službenega kraja resničnih, stvarnih in točnih podatkov o našem šolstvu, držé se pri tem sledečih točk: 1. Življenjske razmere, plača, postranski zaslužki. Stanovanje, hrana, obleka. Družina, vzgoja otrok, boleznitd. 2. Šola. Poslopje, sobe, učila, klopi, šolske knjige, vrt, telovadišče. 3. Šolsko obiskovanje. Neopravičene zamude. Kako se postopa proti zanikrnim staršem. Se li napovedane denarne kazni res iztirjajo? 4. Število otrok (na posameznika). — Pisarije. 5. Je li in zakaj je pouk pol-dneven? 6. Krajni šolski svet. 7. Kako vplivajo ti faktorji v fizičnem in moralnem oziru na učiteljstvo. Nervoznost, kratkovidnost, revmatizem — črt do poklica, zavest o izgubljenem življenju, neznačajnost itd. 8. Ali more učiteljstvo v takih razmerah vztrajati, ali more dobro vzgojevati in poučevati? Ni li to na ogromno škodo učencem, narodu? — Gosp. V. R. v K. Takih spisov ne mislimo več priobčevati v svojem listu, ker se temu upirajo naši naročniki. Poslali smo pa Vaš spis „Popotniku“, ki ga gotovo priobči. — **Krajni šolski svet na Trebelnem.** Svetopisemske slike starega in novega zakona veljajo na kartonu napete 24 K ter se dobivajo pri Hölzlu na Dunaju ali tudi potom vsake ljubljanske knjigotržnice.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 2518.

Kranjsko.

Na enorazrednici v Ambrusu je razpisana služba učitelja-voditelja s postavno plačo in prostim stanovanjem v stalno, oziroma začasno nameščenje.

Ako ne bi bilo za tako nameščenje sposobnih prosilcev, se bo postavila kaka pomožna učiteljska moč.

Prošnje je vlagati do 20. januarija t. l. pri e. kr. okr. šolskem svetu v Rudolfovem.

C. kr. okr. šolski svet Rudolfovo, dne 22. decembra 1902.

Alabaster-kreda

je najboljša, ker je brez peska.

100 kosov velja K 1-60.

Vsem šolskim vodstvom jo najtopleje priporoča tvrdka

J. Giontini, Ljubljana.

Vse po zaslugah.

Spisal Vojanov.

Pred Božičem, v četrtek zjutraj, je potrkal vladni sluga na kuhinjske duri učitelja Korvina. Veliko pismo je vzel iz torbe.

„Za gospoda učitelja Korvina.“

Ko je prinesla učitelju Korvinu sključena ženica, mati njegova, pismo, je prešteval oni — mož srednje postave, čokat, s črno, pristrizeno brado — v nezakurjeni sobi, okna so bila polna ledenih cvetic, zadni denar pa premišljeval, kaj je nujnejšega treba kupiti za praznike.

„Od vlade je.“

Da bi gospod vladni svetnik rad govoril z učiteljem Korvinom, je stalo v pismu, in sicer kakor hitro mogoče.

„Kaj neki hoče? Kakor hitro mogoče, to se pravi takoj.“

Obleče črno obleko, vzame iz omare petnajst let stari, a še čedni cilinder, spomin na maturo, pa se napoti k svetniku, ki uraduje v svetli, dobro zakurjeni, parketovani sobi nove vladne palače. Postaran, gostobeseden, pravzaprav blebetav mož ta svetnik. Sedel je za mizo, pušil smodko in gledal malomarno njen, v dolgih trakih valeči se dim. Ob vstopu učitelja Korvina je vstal.

„Ponižno se klanjam, gospod svetnik! Oprostite, pozvali ste me.“

„Aha, ste prišli, dragi moj? Da, da, se že spominjam. Veste, med nama rečeno, saj me razumete, govori se, gospod učitelj, da ste si zadnji mesec izposodili petak od hišnega gospodarja. Tega ne morem verjeti, nikakor ne. Kaj ne, da ni res?“

„Pa je bilo tako!“

„Za Boga, gospod učitelj! Pa sem tudi čul, da imate še druge dolgove. Vidite, tega ne verujem, ne morem verjeti. Učitelj pa dolgove — to se ne strinja. To kratko in malo ni res!“

„Tudi to je istina.“

„Moj Bog, gospod učitelj, kako padamo, kako padamo! Kje in kako naj vas zagovarjam; ni mi mogoče. Pa kam devljete denar? Saj dobite vendar mnogo denarja. In še oženjeni ste. Vedno ste lahko doma. Pa tudi ne potrebujete toliko, kakor drugi ljudje. Če mi, gospod učitelj, ne izhajamo s svojimi dohodki, mi, no, to že ni tak čudež! Saj veste, saj razumete, kako nanese naše dostojanstvo, tuintam šampanjec, gledališče, sploh v družbi se denar izda. Kaj? Ali razumete? To pa more biti, v primerni družbi, seveda. A vam tega ni treba. Če pijete vino, imate drugo jutro izmučeno glavo. Gospod učitelj, in šola? Joj, joj, tega ne razumem. In videl sem vas pred pol leta igrati bilard. Jaz, jaz niti ne poznam te igre. Povejte mi odkrito, zakaj, zakaj delate dolgove, dol—go—ve . . .“

„Zakaj, gospod svetnik? Lopov bi moral biti, da nimam dolgov. Osem nas je doma. Osem nas živi ob tisti moji

plači. Oče je slep. Mati za nikako delo, komaj še hodi. Otroci so stari od enega do pet let. Štirje so — štirje vedno lačni želodci. Žena dela od zore do mraka, še ponoči. Vse rožene roke ima in razpokane. Jaz se potim v službi, da sem že ves zdelan. A ni mogoče, ni mogoče!“

„To še vse nič ne dokazuje, vse nič! Vi morate izhajati s plačo, to je vaša sveta dolžnost!“

„Saj jaz bi sam rad, ali nesreča v hiši. Bolezni, hud mraz sedaj pozimi, drva, obleka. No, pa otroci, saj veste, da ti črvi niso nikdar siti, in lačnih ne bi mogel gledati. Vsak dan pojedjo hlebec kruha, velik hlebec kruha.“

„Pa bi pekli manjše hlebce.“

„Manjše hlebce, gospod svetnik! Za lačne zobe morajo biti hlebci veliki kakor mizna plošča. Pa ne mislite, gospod svetnik, da držim v prostem času roke križem. Ko se konča moj dnevni šolski pouk, poučujem še privatno po hišah. Zjutraj vstanem ob štirih, gospod, ob štirih trikrat na teden in vsako nedeljo pa pojem v cerkvi, da zaslužimo par kron na leto. Ob osmih na večer sem šele prost. Drugi ljudje se oddahnejo v tem času od dnevnega truda, gredo v gostilnico med prijatelje, pa izpijejo tam v pogovoru pol litra vina, da dobe novo moč, da pozabijo življenske težnje. Jaz pa romam iz edne težnje v drugo. Iz šole domov v bedo, iz bede v šolo. Dan za dnevom. Leto za letom. Za gostilnico nimam niti časa, niti denarja. Ko pridem pod noč domov, použijem tisto ubožno večerjo, potem pa pišem za naš list naslove naročnikov. In ne trohice upanja nimam, da se mi obrne na bolje, ne trohice upanja, gospod svetnik.“

„Seveda, če živite brez programa. Ali, za Boga, če eden mesec prekoračite mejo svojih dohodkov, kar je prav lahko umevno, saj me razumete, ščedite prihodnji mesec. Saj vas je dosti doma, osem, kakor pravite. No, in osem oseb v tridesetih dneh lahko priščedi mnogo. Tako, tako, prijatelj moj! Vidite, poznate generala grofa Saborina? Tistega z dolgimi brki? Moj prijatelj je, celo tikava se, da, da, tikava se. Vidite, ta gospod je imel tritisoč kron dolga, ko je prišel sem v službovanje. Sam mi je povedal. Sedaj je komaj štiri leta tu, in pomislite, tak gospod, pa je malone vse že poplačal. In ni mu bilo treba plačati, nihče ga ni silil, nihče ga ni naganjal. Kdo bi si tudi upal naganjati takega gospoda, no, saj me razumete? Tako se mora, tako! Pa koliko ga stane njegovo življenje! O, jej!“

Nekaj časa molčita gospod svetnik in učitelj. Zadnjemu zaigrajo mišice pred ušesi. Potem prekine molk.

„Res je, gospod svetnik, da imam dolg. Za svoje razmere celo velik dolg. Dvestoindeset kron. Drugim, mislim, ni to nič. A mene teži. Sedaj dobim za petje od treh cerkvá letno plačo. S tem poplačam vse, vse luknje zamašim. Potem sem prost.“

„O, toliko postranskega dobite kar naenkrat? To je lepo, to je lepo.“

„Za vsetni trud, za vedni trud. Tako je moje življenje. Zato sem se že sam namenil k vam, gospod svetnik, s ponižno prošnjo —“

„No, no, če je v moji moči, kar povejte. Če je v moji moči, saj me razumete.“

„Naš ravnatelj, kakor veste, gospod svetnik, je že tri mesece v postelji. Včeraj sem ga obiskal. Slab je, slab. Ne bo več vstal. Tja za Novo leto ga pokopljemo.“

„E, škoda, škoda, izvrsten mož, poštenjak. Iz enega kraja sva doma.“

„Da, izvrsten mož. A pojde. Vidite, gospod svetnik, ravnateljevo mesto se izprazni z njegovo smrtjo . . .“

„Da, to se izprazni. Hm!“

„Zato sem vas hotel prositi, gospod svetnik, ker imate vi to v rokah, da se meni podeli ta služba.“

„Brez protekcije, gospod učitelj! Hm! Hm! Vse po zaslugah, vse po zaslugah! Saj me vendar razumete?“

„Da, gospod svetnik. Ne hvalim se rad, a nekaj zaslug imam tudi jaz. Spisal sem, kakor vam je znano, troje šolskih knjig in troje knjig mladinskih povesti. Zato sem dobil pohvalo od naučnega ministrstva. Kot učitelj sem tudi dobro popisan, vsaj čul sem tako. Potem pa s človeškega stališča. V kaki bedi živim! To bi bila pomoč zame. Vsaj par kronic več. To bi se poznalo. Prosim torej, gospod svetnik, da se ozirate name.“

„Vse res, dragi moj, kar pravite, vse res. A ne pojde, ne pojde! Jako rad. Da ste prišli pred mesecem k meni, potem že, potem. A sedaj je prepozno.“

„Saj ravnatelj še živi. Učitelj pa, ki ga sedaj nadomešča, hoče v pokoj še to zimo zaradi putike.“

„Vse to vem, vse to. A vseeno prepozno. Službo dobi, če tam zgoraj, saj me razumete, ne ukrenejo drugače, vaš kolega Tirer.“

„Tirer? Saj ta je mlajši od mene.“

„A sposoben, o, jako sposoben. No, in sam dvorni svetnik Tirer, njegov stric, ga mi je prišel priporočiti, potem pa njegov tast, ki je tudi sodnijski svetnik. In oba en dan. Eden je šel, pa prišel drugi. Vidite, sami svetniki. Takim gospodom se ne more odbiti njihovih priporočil. No, pa ne dobi Tirer zaradi teh dveh službe, ne zaradi teh. Samo zaradi svoje izvanredne sposobnosti. Dober pevec je. Eleganten. Pa kako se zna klanjati! Vsi ga imajo radi. In njegova žena! Lepa, fina dama. Obiskuje veselice. [Vsi jo obožujejo. Vidite, res ni drugače mogoče. On, on, v prvi vrsti on. Žal mi je, res žal, pa saj vi to razumete. Počakajte, saj se še dobe take službe. Drugo pot torej. A sedaj moram proč. Gospod dvorni svetnik Tirer me je povabil na zajtrk. No, le ne bodite žalostni, ker se ne more ustreči vaši prošnji. Vse ima svoj čas, vse svoj čas.“

Gospod vladni svetnik je oblekel površnik, vzel klobuk in palico. Potem sta šla molče skupaj po kamenitih stopnicah. Ko sta se že ločila pred vežnimi vrati, je zaklical še svetnik za Korvinom:

„Joj, joj! Še enkrat. Prosim vas, dragi moj, bodite pametni, pa pustite vse izvanrednosti in ne delajte dolgov, dol—gov. Saj me razumete. No, da, da, samo dober svet vam dam. Pa z Bogom, z Bogom!“

Gospod vladni svetnik je krenil v mesto, učitelj Korvin pa v predmestje, rezat lačnim otrokom kruha.

Prepričanje je nesel s seboj, da dobi v tem slučaju ravnateljevo mesto Tirer edino le zaradi svojih velikih zaslug.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.